

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

I legepoetens fotspor

Coles R, Roma T.

House calls with William Carlos Williams, MD

112 s, ill. Brooklyn, NY: PowerHouse Books, 2008. Pris USD 30

ISBN 978-1-57687-475-2

Poetry is the breath of life itself

William Carlos Williams

House Calls with
William Carlos Williams, MD
Robert Coles · Thomas Roma

William Carlos Williams (1883–1963) var forfatter og lege. Han har hatt stor betydning for amerikansk poesi (1). Fembindsutgivelsen *Paterson* (1946–58) regnes som hans hovedverk.

Williams hadde litterære interesser alt da han startet medisinstudiene ved University of Pennsylvania Medical School i 1902 (2). Som nyutdannet lege jobbet han ved barneavdelinger i New York og Leipzig før han i 1910 etablerte egen praksis som allmennpraktiker i fødebyen Rutherford i New Jersey. Han var aktiv som forfatter ved siden av legegjering og hadde alltid med seg en notisbok

og skrev i ledige øyeblikk. Tidvis vurderte han å slutte å praktisere, men han erkjente at det var kontakten med pasientene og deres beretninger som ga næring til diktningen. Litterært er Williams mest kjent for å ha rendyrket en knapp modernistisk stil, hvor ambisjonen var å skildre hendelser, steder og ting på en objektiv og usentimental måte.

Poetens legepraksis

William Carlos Williams er kjent for mange amerikanere, og i Rutherford er det et kultursenter oppkalt etter ham. Man skal kjenne til forholdet Coles har til Williams for å forstå hvorfor *House calls with William Carlos Williams, MD* er blitt utgitt.

Robert Coles (f. 1929) var litteraturstudent i Boston da han fattet interesse for Williams. Han skrev et essay om diktningen hans og sendte ham en kopi, hvilket resulterte i at Williams sendte ham et brev tilbake og inviterte ham hjem til seg. Møtet med den erfarne allmennpraktiserende legen fikk avgjørende betydning for Coles, som valgte å legge litteraturstudiene på hyllen og isteden begynne å studere medisin. Veien var kort over Hudson-elven fra lesesalen ved Columbia University til Rutherford, der Williams hadde sin praksis.

I årene 1950–53 var Coles regelmessig på besøk hos familien Williams i 9 Ridge Road, og han fikk være med «Doc Williams» i hans arbeid. Coles lyttet og lærte og fikk tilgang til en annen virkelighet enn den han møtte ved universitetsklinikkene i New York.

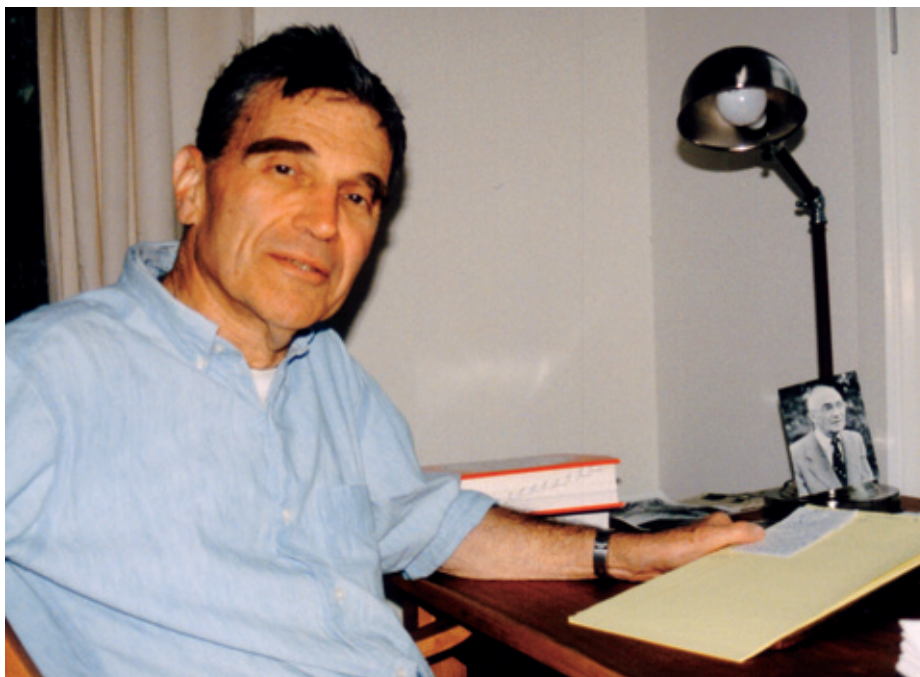
Robert Coles

Coles utdannet seg til barnepsykiater i Chicago. Han tjenestegjorde dernest ved en militærbase i Mississippi, der han ble vitne til konfliktene mellom hvite og svarte. Erfaringene han gjorde i disse årene styrket hans sosiale engasjement og bidro til å prege hans faglige orientering og forskning. Han ble etter hvert professor i sosial-etikk ved Harvard University og var trolig den første som brakte skjønnlitteraturen inn på timeplanen for medisinstudentene. Det var samtaler med Williams som hadde inspirert ham til dette: «Tradisjonelt henter medisiner sin kunnskap fra faglitteratur. Skjønnlitterære tekster kan utgjøre et supplement, de kan gi en bredere forståelse av menneskelivet. [...] Jeg vil vise studentene utfordringene som medisin gir dem,» uttalte Coles i 1996 (3).

Coles har et omfattende forfatterskap – over 70 bøker, med vekt på dokumentasjon og studier av menneskelige erfaringer, kriser, kultur og religion samt biografiske verk. I 1973 fikk han Pulitzer-prisen for bokserien *Children of crisis*, i 1998 ble han tildelt Presidential Medal of Freedom, den høyeste sivile utmerkelse i USA. Nylig utga han en bok om Bruce Springsteen. Den omhandler hans sangtekster og hans kulturelle betydning i det amerikanske samfunnet (4).

Bilder fra Rutherford

House calls with William Carlos Williams, MD er blitt til gjennom et samarbeid mellom Coles og den amerikanske fotografen

Robert Coles (f. 1929) ved skrivebordet i Durham, North Carolina, i mars 1996. Et fotografi av legen og forfatteren William Carlos Williams (1883–1963) står plassert på lampens sokkel til høyre. «House calls with William Carlos Williams, MD» er en memoar i tekst og bilder fra årene da Coles var medisinstudent og fikk være med doktor Williams i sykebesøk. Foto Jan C. Frich

Thomas Roma (f. 1950). Boken formidler ikke så mye om bakgrunnen for prosjektet, og det vil nok ikke være så lett for en leser som verken kjenner Williams eller Coles å se det interessante eller spesielle i en slik utgivelse. Rutherford er i dag å regne som en forstad til storbyen New York og består av et område med småhusbebyggelse. I dag bor det noe under 20 000 mennesker der. Romas fotografier er i svart-hvitt, og motivene er hus, gater, plasser og mennesker i nabolagene der «Doc Bill» vandret med sin legekoffert for flere tiår siden. Det er det hverdagslige Roma fanger med sin kameralinse – han dokumenterer både det vakre og slitasjonen som vitner om den fattigdom som preget dette landskapet også på Williams' tid. Et utvalg av bildene tilgjengelig på Romas hjemmeside på Internett (5).

På hjemmebesøk

Coles har skrevet en ledsagende tekst til Romas bilder, hvor han formidler inntrykk og erfaringer fra 1950-årene da han som medisinstudent vandret med doktor Williams i Rutherford. Coles kommenterer ikke enkeltbilder, selv om en leser gjerne kunne ha ønsket seg det, men hans beretning tjener som et historisk bakgrunnsteppe som binder sammen serien av fotografier. Vi får vite at doktor Williams var en lyttende og observerende kliniker og at det var avgjørende for ham å lære pasientene å kjenne som mennesker. Hjemmebesøkene oppfattet han som en viktig del av jobben, fordi de ga innsikt i forholdene pasientene levde under, familiesituasjon og nærmiljø. «La øynene dine ta innover seg nabolaget – hjemmene, butikkene, menneskene og stedene, for de venter på å fortelle deg noe, vise deg noe,» sa han til sin unge student. Det er noe av den samme øvelsen Roma & Coles inviterer oss til med denne utgivelsen. Hva slags steder er dette? Hva vitner bygningene og gatene om? Hvordan er det å leve her? *House calls with William Carlos Williams, MD* byr også på smakebiter av Williams' poesi, den vekker nysgjerrighet og bringer tankene på nye veier – i legepoetens fotspor. Den er i A5-format – fotografiene er følgelig relativt små – men den er lett å ta med seg og bla i.

Forfatteren Williams

Williams har selv skrevet og publisert tekster om livet som lege og forfatter, f.eks. byr kapitlene *Of medicine and poetry* og *The practice* fra hans selvbiografi på interessante observasjoner og tanker (2). Han skrev også litteratur med utgangspunktet i sine erfaringer som lege. Noen av disse tekstene er samlet i *The doctor stories* (6), som inneholder 13 noveller, seks dikt og et utdrag fra hans selvbiografi. Tekstene gjenspeiler Williams' knappe og klare stil der han beretter om sårbarheten og dilemmaene som kan oppstå i møtene mellom lege og pasient.

Forfatter, poet og lege William Carlos Williams fotografert i 1950-årene. Foto CAMERA PRESS/Elliott Erwitt/G/S/SCANPIX

I medisinske kretser er nok novellen *Bruk av makt* en av Williams' mest kjente tekster (7). Novellen ble publisert i 1933 og handler om en lege som drar i sykebesøk til en jente som viser seg å ha difteri. På denne tiden hadde man ikke antibiotika, og sykdommen hadde fatal utgang i om lag ett av ti tilfeller. Williams skildrer ærlig og brutalt den engstelse som preger både lege, pasient og foreldre, og han beskriver kampen som utspiller seg da legen forsøker å inispisere barnets hals for å avklare diagnosen. *Bruk av makt* er ofte tema på seminarer i litteratur og medisin over hele verden (8). Over 20 kull av medisinstudenter ved Universitetet i Oslo har lest og diskutert denne novellen etter at Coles fortalte meg om den da jeg besøkte ham hjemme i Durham i North Carolina våren 1996 (3).

Jan C. Frich

Nevrologisk avdeling
Rikshospitalet
og
Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Litteratur

1. Lund PJ. Doktor William Carlos Williams – hverdagens poet. Tidsskr Nor Lægeforen 2003; 123: 2565–6.
2. Williams WC. The autobiography of William Carlos Williams. New York: Random House, 1951.
3. Frich JC. Litteratursøk i Amerika: har skjønnlitteraturen en plass i medisinerutdanningen? Tidsskr Nor Lægeforen 1996; 116: 2190–1.
4. Coles R. Bruce Springsteen's America: the people listening, a poet singing. New York: Random House, 2003.
5. Thomas Roma. www.thomasroma.com (29.1.2009).
6. Williams WC. The doctor stories. New York: New Directions, 1984.
7. Williams WC. *Bruk av makt*. I: Frich JC, Schei E, Stene-Johansen K, red. På sykeleiet: sykdom og medisin i litteraturen. Oslo: Gyldendal, 2004: 175–9.
8. Frich JC. Undervisning i medisin og kunst – hvilket utbytte har studentene? Michael 2008; 5: 245–54. www.dnms.no/index.php?kat_id=40&art_id=331 (25.1.2009).